

for at gaa ind paa Forslaget, ligger jo deri, at man mener, at Statens Risiko bliver for stor. Naar man spørger, hvad det er, man hjælper Landarbejderne med, saa er det ikke det, at der gives Afkald paa 30—40,000 Kr. Rente fra Statens Side. Jeg gentager, det forekommer mig ikke, at dette er et Spørgsmaal af nogen overdreven stor Betydning over for en Sag af denne Vigtighed. Nej, det, der ydes fra Statens Side, er det, at man her overhovedet giver Landarbejderne et meget højt Laan i disse Ejendomme til en lav Rente, yder dem et Laan, som der slet ikke kan være Tale om at faa ad almindelig Forretningsvej. Den Betænkelighed, man fra anden Side kan have derved, ligger netop i, hvor langt Staten kan gaa i saa Henseende. Her skal jeg da sige for mit Vedkommende, at jeg hævder fremdeles, at det er forsvarligt, at Staten gaar til saa højt et Laan, som her er Tale om, netop fordi det her drejer sig om en Sag af almindelig Samfundsbetydning, af Betydning ikke blot for denne Klasse af Befolkningen, men ogsaa for Forholdene paa Landet i det hele taget. Her ligger Forskellen mellem de to Tings Standpunkter, og her ligger ogsaa Betydningen af det, der ydes fra Statens Side, nemlig at der overhovedet kan faas Laan saa højt op i Ejendommene, som her er Tale om, nemlig efter vort oprindelige Forslag til $\frac{9}{10}$, efter det Forslag, jeg og nogle med mig have bragt, indtil $\frac{7}{8}$ af Ejendommens Værdi og til en aarlig Rente af 3 pCt. Det vil være alle Tingets ærede Medlemmer vel bekendt, at det er ganske utænkeligt at opnaa noget saadant ad andre Veje end ved Statens Hjælp eller ved rent privat Velvilje, som kun ganske enkelte kunne finde, og som derfor ikke kan faa nogen almindelig Betydning. Jeg gentager, at jeg beklager i allerhøjeste Grad, at Sagen har faaet dette Udfald, men jeg haaber ikke, at Sagen herved skulde være standset paa en saadan Maade, at man ikke skulde genoptage Traaden igen, naar Rigsdagen atter samles, og jeg skulde tro, at hvis man ikke i Mellemtiden skulde finde helt ny Udveje — og det tvivler jeg om, da man saa længe har undersøgt denne Sag og ogsaa har tænkt paa andre Udveje — vil man sluttelig komme til et Resultat af lignende Beskaffenhed som det, jeg og flere tillode os at foreslaa i Udvalget. — Jeg ønsker ogsaa ved denne Lejlighed at sige, at det forekommer mig, at saadanne Fællesudvalg som de, der have været nedsatte i denne Sag og i en anden stor Sag for nylig, næppe ville føre

til noget, naar Nedsættelsen sker, som sket er denne Gang, i Samlingens sidste Øjeblik, thi Sagen vil hyppig falde saaledes ud, at der maa være Lejlighed for de forskellige Partier til at tale sammen, inden deres Ordførere tør tage noget virkeligt Standpunkt i Sagerne, og saaledes har jeg ogsaa Følelsen af, at Forholdet var i dette Fællesudvalg. Der var fra begge Ordførere for de respektive Tings Flertal en vis Ængstelse for at tage Bladet fra Munden og sige deres Mening, fordi de ikke vare fuldt ud klare over, hvor vidt de kunde gaa. Jeg ser tillige ganske vist en vis Mangel paa Evne fra disse Flertals Side til at kunne finde hinanden under saadanne Forhandlinger som dem, her ere nævnt. Jeg ønsker ikke her at rippe op i de gamle Spørgsmaal om Udentingsforhandlinger osv., men et er jeg ganske klar over, og det er, at Ordførerne for de forskellige Partier ville ved mange Lejligheder have et og andet at tale sammen om, som de ikke kunne faa sagt, hverken i Tingene eller under Fællesudvalgets Forhandlinger. Jeg tror, at hvor der overhovedet som under vor Forfatning er Tale om, at to Ting, der repræsentere forskellige Anskuelser og til Dels forskellige Samfundslag, skulle finde hinanden, er denne Slags Udentingsforhandlinger, om jeg saa maa sige, i store Sager ret nødvendig, hvis man skal komme til et Resultat. Jeg skal ikke nægte, at naar denne Sag er strandet, og en anden stor Sag ogsaa er strandet for nylig, ser jeg deri Tegn paa en vis Uformaaenhed hos Flertallet i de to Ting og deres Ordførere til at kunne finde hinanden paa en saadan Maade, at vi ikke skulle staa her og i Grunden ende vore Forhandlinger med at sige: hvor ligger Skylden? og at dette bliver det, vi skulle drage ud paa Tribunerne med.

R. Claussen: Jeg deler til fulde den Beklagelse, der er fremkommen baade fra den ærede Ordfører og det ærede Medlem, der nu havde Ordet. Det gør mig ondt, at vi ikke ere naaede til at komme til en Afgørelse af dette store, vigtige Spørgsmaal, naaet til at bringe Tingene til Enighed. Selvfølgelig finder jeg, at det Forslag, der har været stillet fra Folketingets Side, er fuldt ud retfærdigt og billigt, og jeg havde ikke set noget hellere, end at det kunde være blevet gennemført. Men naar man ser hen til, at der baade i Kommissionen og i Landstinget var stillet strengere Fordringer, har jeg ogsaa fra første Øjeblik været klar over, at vi ikke kunde faa For-